

Dokument nr. 8:79

(2000-2001)

Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Djupedal og Kristin Halvorsen om en forvaltning av Petroleumsfondet som ivaretar grunnleggende hensyn til både miljøet og menneskerettigheter

Til Stortinget

Bakgrunn

I Revidert nasjonalbudsjett for 1997 foreslo regjeringen at deler av Petroleumsfondet skulle bli investert i aksjer utenlands. Målet var å øke fondets avkastning på lang sikt, samtidig som at den langsiktige risikoen kunne reduseres sammenlignet med å plassere alt i statsobligasjoner. Anslaget for Petroleumsfondets størrelse på dette tidspunkt var rundt 425 mrd. kroner ved utgangen av 2001. Mye tyder på at dette anslaget blir slått med god margin.

Helt fra begynnelsen har det vært klart at oljefondet skulle fungere utelukkende som finansiell investor, uten noen former for miljø- eller menneskerettighetskriterier. Grunnet sterk kritikk og politisk press ble imidlertid en liten del av fondet, 1 mrd. kroner, etablert som et miljøfond med virkning fra 31. januar 2001.

Sosialistisk Venstreparti har ved flere anledninger bedt om at hele Petroleumsfondet skal underlegges etiske retningslinjer.

Tre hovedargumenter har blitt fremmet mot dette:

- Færre investeringsmuligheter gir økt risiko.
- Praktiske problemer i stor grad knyttet til at dette har et for lite omfang, gjør forvaltningen dyr.
- Lite omfang kan gjøre oljefondet til en for stor markedsaktør på dette området, med uheldige markedsreaksjoner som resultat.

En sentral forutsetning for disse argumentene er den begrensede utbredning etiske investeringer har hatt historisk. Utviklingen på dette området går imidlertid raskt. Ifølge Social Investment Forum ble investeringer med etiske kriterier foretatt gjennom profesjonelle forvaltere, nesten doblet fra drøyt 1 billion (1 000 mrd.) dollar i 1997 til drøyt 2 billioner i 1999. Dette utgjorde 13 pst. av alle amerikanske investeringer gjort gjennom forvaltere, også dette en økning fra 9 pst. to år tidligere. Denne utviklingen forventes å fortsette.

Til sammenligning hadde oljefondet ved utgangen av 3. kvartal 2000 under 2 Omrd. dollar plassert i aksjemarkedet. Det er derfor vanskelig å bruke størrelse som avgjørende argument mot et minimum av etiske retningslinjer på plasseringene.

Økningen i forvaltningsutgiftene som følge av innføring av etiske retningslinjer må til en viss grad aksepteres. Sjøøl om disse utgiftene også vil reduseres etter hvert som omfanget av etiske investeringer øker, krever dette innsamling av informasjon som dagens instrumentelle forvaltning kan overse. En viss økning av forvaltningskostnadene må følgelig påregnes. I denne sammenheng vises det til forslaget SV har lansert tidligere, og som er omtalt til slutt i dette dokumentet.

Den største diskusjonen gjelder allikevel spørsmålet om risiko. En begrensning av investeringsuniverset reduserer muligheten for maksimal spredning av kapitalen, noe som isolert trekker i retning av økt risiko. På den annen side hevdes det dels at selskaper med etisk tvilsom virksomhet særlig på lang sikt vil ha betydelig risiko knyttet til resultat og verdi, og dels at selskaper med høy standard på det etiske området generelt forventes å ha høy standard på sin øvrige virksomhet. Dersom dette stemmer, betyr det at man både reduserer risiko og øker forventa avkastning gjennom etisk kontroll av investeringene. Det finnes bare begrenset erfaring på dette området, men det som finnes tyder ikke på at etiske investeringer i gjennomsnitt gir dårligere risikojustert avkastning enn andre investeringer.

Totalt tyder mye på at det kan være en viss kostnad ved å legge etiske retningslinjer på oljefondets investeringer i aksjemarkedet, men at den sannsynligvis vil være liten. Det er også elementer som kan tyde på at dette faktisk kan være lønnsomt. Uansett må dette veies opp mot ulempene det vil medføre for Norge og norske innbyggere - ubehag, dårligere om-dømme eller andre forhold - at vårt felles oljefond

plasserer midler i selskaper med etisk tvilsom virksomhet.

Effekten av «blinde» investeringer

Ulempen med investeringer uten noen form for etiske kriterier er innlysende - nemlig at det investeres i bedrifter som har en virksomhet som er i konflikt med norske etiske standarder. Det er problematisk dersom det investeres i bedrifter som anvender barnarbeid eller forbyr organisering av ansatte, eller det investeres i bedrifter som aktivt arbeider for noe som er i strid med norsk politikk.

Oljefondet investerer i dag i over 2 000 selskaper verden over, og investeringsuniverset (antall bedrifter det kan investeres i) er over 10 000. Flere av bedriftene griper inn i hverandre og mange av dem har en rekke forskjellige virkeområder. Det er derfor ikke overraskende at uten noen form for etiske retningslinjer investerer fondet i en rekke bedrifter som er i direkte konflikt med både etablerte etiske prinsipper i Norge og norsk politikk.

I det følgende vil det bli pekt på investeringer i bedrifter som bryter med norsk politikk og etiske standarder, og som fremstår som særdeles graverende.

Case 1: Våpen og landminer

En rekke av bedriftene oljefondet har investert i driver med våpenproduksjon. I noen tilfeller er de vanskelige å avdekke, ettersom de ofte også driver med produksjon av fly og annet sivilt materiell. Videre er det svært vanlig at bedriftene også produserer *deler* av våpen, som igjen settes sammen av militære bedrifter.

Landminer er grusomme våpen. De produseres ofte på en slik måte at de lemler og ikke dreper, og blir liggende igjen i området lenge etter at konflikten er over. Dette medfører at store områder blir ødelagt for overskuelig fremtid. Videre rammer det svært ofte de mest uskyldige i en konflikt - nemlig barn.

Det finnes mer enn 100 millioner landminer i rundt 60 land. Årlig dreper disse landminene 10 000 mennesker. I land hvor miner er lagt ut begrenser disse næringsliv og landbruk selv lenge etter at krigen er avsluttet. Det å fjerne landminer er heller ingen rutinesak. Mye av mineryddingsutstyret er gammelt, og det vil ta de rundt 2 500 minerydderne som finnes mer enn 2 000 år å fjerne de minene som er lagt ut i Afghanistan alene.

Flere års motstand og en internasjonal kampanje førte i 1997 til at det ble signert en internasjonal avtale om forbud mot å bruke, produsere, lagre eller frakte landminer. Norge var en pådriver i denne kampanjen. Avtalen trådte i kraft 1. mars 1999. I 2001 var avtalen ratifisert av 110 land, og underskrevet av 139. Norge signerte avtalen i desember 1997 og ratifiserte den i juli året etter. Videre har Norge bevilget

120 mill. dollar - rundt 1 mrd. kroner - til arbeid i tilknytning til dette (minerydding, politisk arbeid, oppfølging av avtalen) fra 1997 og 5 år fremover.¹

Et land som ikke har ratifisert avtalen er Singapore. Tvert imot uttalte en representant for utenriksdepartementet i mai 2000 at «Chartered Industries of Singapore (now reorganised as part of ST Kinetic² produces APL (antipersonell miner)»³

Bedriften Chartered Industries heter i dag Founders Industries Pte Ltd og er, som nevnt, eid av ST Kinetic. Denne bedriften eies igjen av Singapore Technologies Engineering Ltd, som oljefondet har eierandeler i. Fra 1999 til 2000 har eierandelen blitt tredoblet.

Den amerikanske menneskerettighetsorganisasjonen *Human Rights Watch* har fulgt produksjonen av landminer inntil forbudet kom, og spurt bedrifter om de vil avstå fra å produsere landminer en gang i fremtiden. Av 47 bedrifter som ble spurt var det 17 bedrifter som ikke ønsket å avstå fra slik produksjon - oljefondet har investert i 3 av disse (Lockheed Martin, General Electrics og Raytheon Corp)⁴ - og investeringene har økt kraftig fra 1999 til 2000. Lockheed Martin er for øvrig en stor våpenprodusent, og ett av deres produkter er en del av det amerikanske Star Wars programmet.⁵

Case 2: Utarmet uran

Ammunisjon med utarmet uran har stått kraftig i fokus de siste månedene. Det finnes indikasjoner på at bruken av ammunisjonen medfører store helseskader, som leukemi, for personer som enten lever eller befinner seg i området der den har vært benyttet. Ferske rapporter tyder også på at ikke kun utarmet uran, men også gjenvunnet uran fra avfall fra atomindustrien har blitt benyttet. Dette har kommet fram fordi det også er funnet spor av U 236 og plutonium i området der ammunisjon med utarmet uran har blitt benyttet, stoffer som er avfallsprodukter etter at anriket uran har blitt brukt i atomreaktorer.

Ammunisjon med utarmet uran blir, i likhet med mye annet militært utstyr, i stor grad produsert i militære fasiliteter. Det finnes imidlertid også private

1. Per Nergård, Norsk Folkehjelp, 5. mars 2001.

2. ST Kinetics er også en stor produsent av våpen og ammunisjon. Blant produktene er stridsvogner, geværer, automatvåpen, antiluftskyts, granatkastere og ammunisjon. Blant ammunisjonen bedriften produserer er en granat som omtales som «HEDP-SD S413 - The environmentally friendly green grenade». Granaten er for øvrig sertifisert av Det norske Veritas.

3. Brev fra Shamala Kandiah, Singapore utenriksdepartement (Ministry of Foreign affairs), 4. mai 2000. International Campaign to ban Landmines, Landmine Monitor 2000. Sjekk <http://www.icbl.org/lm/dbase>, under «production» og «Singapore».

4. www.hrw.org/hrw/campaigns/mines/responses.html

5. <http://lmms.external.lmco.com/defs/abl.html>

produsenter. En av disse er bedriften *General Dynamics*. Denne bedriften produserer en rekke forskjellige former for våpen, som stridsvogner, marinefartøyer, artilleri og ammunisjon - deriblant ammunisjon med utarmet uran. Bedriften skriver også på sin hjemmeside at ammunisjonen også kan brukes av NATOs styrker, og bekrefter på forespørsel at det fortsatt produseres ammunisjon med utarmet uran.⁶

Oljefondets investeringer i General Dynamics er mer enn doblet fra 1999 til 2000.

Case 3: Gruvevirksomhet, utvinning av uran

Uranen til både militært og sivilt bruk utvinnes fra gruver. Gruvedriften er ofte i stor konflikt med lokalbefolkningen, blant annet på grunn av forurensingen som kommer i kjølvannet av driften. Noen steder er gruvedriften i konflikt med lokale interesser. Et av de verste eksemplene på slik utvinning av uran er fra Australia.

Gruvebedriften Rio Tinto har planlagt en uran-gruve i Jabiluka, midt i nasjonalparken Kakadu National Park. Denne nasjonalparken er hjem for et utall fugler og andre dyr, 900 plantearter, 50 arter pattedyr og 100 arter krypdyr. Parken er definert som ett av flere viktige områder på grunn av sin unike natur eller kulturverdi, og utpekt av UNESCO som en «World Heritage Site».

Kakadu nasjonal park har dessuten de største områdene med opprinnelig kunst fra urbefolkningen i Australia, aboriginerne. Et av de viktigste arkeologiske stedene for den australske urbefolkningen ligger nettopp i denne nasjonalparken. Området ble tatt fra aboriginerne i 1992 og det har vært en kontinuerlig strid om eiendomsretten siden. Det har vært demonstrasjoner mot gruvevirksomheten overalt i Australia. I en tid da den hvite majoriteten i landet arbeider med å bedre forholdene til landets urbefolkning er ikke denne striden akkurat velegnet til å dempe konflikten. EU har bedt bedriften om å skrinlegge planene om en gruve i dette området.

Det har tidligere vært drevet en annen uran-gruve i Kakadu nasjonalpark, og det er erfaringene fra denne gruve som har startet motstanden mot den nye gruve i Jabiluka. Det har vært rapportert mange hundre brudd på driftsreglene, blant annet lekkasjer av radioaktivt materiale.⁷

Oljefondet har investert i Rio Tinto. Investeringene har økt med 40 pst. i løpet av det siste året.

Uranen fra gruve i Kakadu går blant annet til British Energy, en el-produsent i Storbritannia som driver 8 kjernekraftverk. Investeringene i British Energy har økt det siste året.

⁶ www.gd-ots.com/otshame.html. Direkte kommunikasjon med Keith Hoffman, General Dynamics

⁷ Friends of the Earth UK

Case 4: Burma

Militærregimet i landet har lenge vært gjort ansvarlig for alle rapporterte menneskerettighetsovergrep, noe Norge ved en rekke anledninger har protestert på. Ifølge Utenriksdepartementet legger Norge stor vekt på og arbeider aktivt for en demokratisk utvikling og respekt for menneskerettighetene i Burma.

Norge har ikke innført økonomiske sanksjoner mot Burma, men ifølge bistandsministeren bør dette «avgjort drøftes» (Stortinget 29.11.2000). Den forrige regjeringen gikk ut med en oppfordring til norske bedrifter om ikke å handle med Burma, en oppfordring den sittende Regjeringen støtter. Bistandsministeren sa i Stortinget den 29.11 i fjor at «dette var et viktig supplement til det press fagbevegelsen allerede utviste i samme retning....Regjeringen forventer at norsk næringsliv aktivt følger opp oppfordringen om ikke å handle med Burma.»

Til tross for dette har Norge gjennom oljefondet investert i flere bedrifter som er involvert i Burma. En av dem er det kanadiske selskapet Nortel Networks, som gjennom sitt eierskap i det israelske selskapet Telrad installerer telefonsystemer i Burma.⁸ Denne investeringen har økt med nesten 20 pst. fra 1999 til 2000.

Det andre selskapet med forbindelser til Burma er Bank of Tokyo Mitsubishi, som har kontor i Yangon.⁹

Case 5: Genmodifiserte produkter

Problemene i forbindelse med genmanipulerte produkter generelt og mat produsert ved hjelp av slike produkter spesielt har vært i sterk fokus i Norge. Dette er også bakgrunnen for at et flertall under behandlingen av forbrukermeldinga (St.meld. nr. 40 (1998-1999), Innst. S. nr. 257 (1999-2000)) gikk inn for at de helsemessige effekter av mat som inneholder genmodifiserte ingredienser må kartlegges, og at det må vurderes å innføre et moratorium på slike produkter dersom en slik undersøkelse skulle gjøre det nødvendig.

Det er gjort svært få undersøkelser av de helsemessige effekter av genmat på den menneskelige helse, og de som er gjort er urovekkende. Det burde være nok å nevne forsøkene utført av den skotske forskeren Arpad Pusztai, som dokumenterte at mus fikk vekstforstyrrelser og skader på immunforsvaret ved å spise genmodifiserte poteter. Dr. Pusztai mistet jobben da han gikk offentlig ut med sine funn.

Den manglende undersøkelsen av de mulige skadelige helsemessige følgene av å spise mat basert på

⁸ Den kanadiske organisasjonen Canadian Friends of Burma har lenge jobbet med oversikter over hvilke bedrifter som opererer i landet. Mer informasjon: <http://www.cfob.org/CorpComplicity/corplist.shtml>

⁹ http://www.btm.co.jp/html_e/annual/2000/01.pdf

genmodifiserte produkter står i slående konflikt med det utførlige arbeidet som utføres før et nytt legemiddel lanseres til bruk. Ingen legemidler er i dag i salg før det har gjennomgått grundige undersøkelser på hvilke mulige bivirkninger stoffet kan utsette brukeren for. Dette kan ta mange, ofte mer enn 10 år. Årsaken er innlysende: Erfaring har vist at nye medikamenter som tilsynelatende virker lovende, kan ha store, overraskende og meget skadelige følger for mennesker.

Det er grunn til å tro at det samme kan gjelde for genmodifisert mat.

I 2000 ble det publisert en artikkel i tidsskriftet *Nature*. Forskere hadde i laboratorier funnet ut at larver til den kjente monarksommerfuglen døde av å spise pollen av genmodifisert mais. Maisen var endret slik at den produserte sin egen plantegift, slik at skadeinsekter dør når de spiser planten.

Funnet overrasket forskerne, og bedriften var raskt ute og beroliget med at det var lite sannsynlig at genmodifisert pollen i praksis ville skade monarksommerfuglen ute i naturen. Men poenget var jo ikke at monarksommerfuglen blir skadet, men at det endrete pollenet kan skade andre insekter enn det er beregnet å ramme. Dette gjelder for eksempel pollen spisende rovinsekter som holder skadedyr i sjakk.¹⁰

Til tross for de betenkeligheter både forskere, miljøvernere og andre involverte har til mat basert på genmodifiserte produkter, jobber flere bedrifter iherdig med å utvikle akkurat slik mat. Et eksempel er det sveitsiske firmaet Novartis.

En teknologi som er meget omstridt er såkalte «selvmordsfrø», eller terminator-teknologi. Dette er genmodifiserte planter som vokser opp, men som ikke får frø som er levedyktige.

Siste nytt på listen over genmanipulerte plante- produkter er planter med frø som er spiredyktige, men som har en «bryter» som må slås på før det kan begynne å spire. Denne bryteren kan f.eks. være et bestemt sprøytemiddel eller gjødselprodukt. Ikke overraskende er det de samme firmaene som selger frø som også har bryterne til salgs. Strategien er med andre ord: Skal du som bonde få avling neste år, må du enten kjøpe nye såfrø, eller du må kjøpe kjemikaliet som setter spiringen i gang.¹¹ Videre har nå Novartis utviklet en plante som er genmodifisert på en slik måte at plantens immunforsvar kan slås av og på ved hjelp av et spesielt kjemikalie.¹²

Oljefondet har aksjer i Novartis, og andelen har økt med 130 pst. det siste året.

¹⁰. Aftenposten 28. januar 2000, kronikk av Eline Benestad Hågvar og Trond Hofsvang.

¹¹. Norges Naturvernforbund: Våren er avlyst. Hilsen Monsanto.

¹². www.purefood.org/corp/traitorseed.cfm

Case 6: Tobakk

Da sigaretten ble introdusert var det få som kjente til skadevirkningene. Sigaretten ble sett på som moderne og slett ikke farlig. I dag vet vi annerledes. Selve ikonet på trendy tobakksbruk, Marlboro-mannen, døde i en alder av 51 år og etter et liv i sigarettens tjeneste, av lungekreft, en av de mest dødelige kreftformer vi kjenner. Så har da også tobakk- og sigarettindustrien fått flere store slag i den vestlige verden, blant dem skyhøye erstatningssaker fra kreftofre. Forbindelsen mellom røyking og lungekreft er utvilsom.

Man kan forestille seg at et nytt forbruksprodukt skulle ha blitt introdusert på markedet i dag - det inneholder en giftig blanding av 4 000 kjemikalier, av dem over 40 kreftfremkallende, det er like avhengighetsskapende som heroin og kokain - og halvparten av kundene vil dø ved jevnlig bruk av produktet. Det ville blitt forbudt. Ikke slik med tobakk. Tobakk har den tankevekkende egenskapen at produktet tar liv av halvparten av sine brukere - når det brukes som forutsatt.

Det blir stadige vanskeligere for tobakksselskapene å markedsføre seg i den industrialiserte del av verden, ikke minst etter at det ble avslørt at selskapene tilsatte nikotin for å øke avhengigheten av sigaretter, til tross for at de visste at det ville føre til flere syke og døde. Denne viten og erfaringen tar selskapene imidlertid ikke til følge ved å legge om eller ned produksjonen. Nå er det den fattige del av verden som står for tur, som man også ser i selskapenes argumentasjon på internasjonale konferanser om tobakk.

Tobakksselskapene peker på at de er store investorer og skaper tallrike arbeidsplasser i mange fattige land. Tusenvis av mennesker er ansatt i sigarettfabrikkene, mens millioner av andre lever av å dyrke tobakksplanter. Og - selv om det ikke sies direkte - så er holdningen til røyking ikke like vanskelig for selskapene som i den rike del av verden, og forbud mot reklame er nærmest ikke-eksisterende.

Hvert tiende dødsfall blant voksne i dag skyldes tobakksbruk. Prognoser fra Verdens helseorganisasjon (WHO) viser at tobakk vil forårsake 450 millioner dødsfall frem til år 2050. Røyking er dette århundres viktigste enkeltårsak til sykdom og tidlig død nasjonalt og globalt. Vår klode har aldri sett en epidemi av tilsvarende dimensjoner.

Nylig har også amerikanske myndigheter konkludert med at store tobakksprodusenter som Philip Morris og British American Tobacco har samarbeidet med organisert kriminalitet og vært involvert i smugling av tobakk. På denne måten har selskapene forsøkt å unngå økende avgifter på tobakk.¹³

Oljefondet har investert i verdens tre største pro-

¹³. www.publici.org/story_01_030301.htm

duserter av tobakk, Philip Morris, British American Tobacco og Japan Tobacco. Andelen i Philip Morris er tredoblet det siste året.

Case 7: Spedbarn betaler prisen

Det finnes noen selskaper som faller utenfor alle disse kategoriene, men som allikevel må karakteriseres som verstinger. Det sveitsiske selskapet **Nestlé** er et slikt selskap.

Selskapet ble utsatt for en av verdens lengste og mest omfattende forbrukerboikott som følge av sine fremstøt for å selge morsmelkerstatning i utviklingsland. Tiltakene var blant annet meget aggressiv markedsføring, og inkluderte å dele ut gratis morsmelkerstatning på barneklubbene. Når kvinner i u-land som bruker morsmelkerstatning i stedet for melk kommer ut av klubbene, har de ikke like god tilgang på rent vann som på sykehusene. Dessuten er morsmelkerstatningen ikke lenger gratis. Dermed tynnes ofte produktet ut mer enn det som er forsvarlig fra et helsemessig synspunkt, og ofte med urent vann. Bruk av morsmelkerstatning fører til at over en million barn dør årlig.

Forbrukerpresset ga resultater. I 1991 ble det enighet om et forbud mot å dele ut gratis morsmelkerstatning på barneklubber, og at det heller skulle satses på betydningen av å amme barn. Allerede fra 1981 var det et forbud mot markedsføring av morsmelkerstatning.

Nestlé gikk med på avtalen.

Så i 1997 kom en fersk FN-rapport som viste at Nestlé og andre produsenter av morsmelkerstatning brøt markedsføringsloven. Rapporten baserte seg på intervjuer med 3 200 mødre i fire land. Mødre i Polen, Thailand, Sør Afrika og Bangladesh svarte at produsentene reklamerer for bruk av morsmelkerstatning framfor brystmelk, noe som er i konflikt med forbudet fra 1981.

I 1997 gikk en ansatt i Nestlé i Pakistan (Syed Aamar Raza) ut og avslørte metodene bak Nestlés aktiviteter i Pakistan. De inkluderte «baby show» i nær kontakt med helsearbeidere og mødre, og å gi gaver til leger samt bonus for salg av morsmelkerstatning. Alt dette er i konflikt med Verdens Helseorganisasjons og UNICEF internasjonale regler for markedsføring av morsmelkerstatning, samt Nestlés egne retningslinjer.^{14 15}

6 måneder etter sin oppsigelse (12. november 1997) innleverte Aamar et juridisk notat med dokumentasjon på Nestlés aktiviteter, og krevde at

bedriften stoppet sin uetiske markedsføring.

I 2000 nektet Nestlé å stille på en høring i EU-parlamentet, for å svare på anklager om uetisk virksomhet i den tredje verden, blant annet i forbindelse med anklagene fra Pakistan.

Oljefondet har investert i Nestlé, og eierandelen i Nestlé er nesten tredoblet det siste året.

En alternativ strategi

Sosialistisk Venstreparti har tidligere lagt frem et forslag om hvordan oljefondet kunne legge noen etiske kriterier til grunn. I all korthet dreier dette seg om følgende:

Bedrifter som er aktuelle investeringsobjekter avkreves en egenerklæring om at bedriften følger helt grunnleggende etiske og miljøkrav etter anerkjente internasjonale standarder (SA 8000 og ISO 14000), på vegne av seg selv og sine underleverandører. Egenerklæringen kan komme enten som et krav for signering eller som et krav bedriften plikter å informere om i skriftlig form dersom den ikke kan følge opp.

Poenget er at ansvaret for erklæringen ligger hos bedriften og ikke hos investoren (fondsforvalteren). Bedriftene følges deretter opp med stikkprøver - oppdages det at praksis bryter med egenerklæringen trekkes investeringene øyeblikkelig ut.

I og med at virkeligheten varierer kraftig fra land til land, og fordi det vil ha en oppdragende effekt, foreslår Sosialistisk Venstreparti at kriteriene ikke følges slavisk. Dersom en bedrift gjør det klart at det er deler av kriteriene den ikke er i stand til å oppfylle umiddelbart, kan bedriften likevel investeres i, med henstand i en periode på for eksempel to år. Dersom de manglende kriteriene da ikke er oppfylt trekkes investeringene ut.

Regjeringen har tidligere argumentert med at slike kriterier vil medføre et gigantisk arbeid for forvalterne, og at det ikke er mulig av praktiske hensyn. Men arbeidet vil langt fra bli uoverkommelig så lenge den største byrden legges hos bedriftene. På denne måten vil også kriteriene ha en oppdragende verdi.

Uansett er det ingen umulighet å underlegge investeringene klare etiske kriterier. Som tidligere nevnt er slike investeringer foretatt gjennom profesjonelle forvaltere av en størrelsesorden på rundt 2 000 mrd. dollar i 1999.

Norge kan ikke frasi seg ansvaret for hvordan våre penger arbeider. Det er derfor påkrevet å finne en form for fondsforvaltning som tar hensyn til hva slags virksomhet investeringsobjektene driver, og hvilke hensyn som tas til miljø- og menneskerettigheter.

¹⁴. <http://www.babymilkaction.org/update/update27feature.html>

¹⁵. <http://www.babymilkaction.org/regs/thecode.html>

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

I.

Stortinget ber Regjeringen innføre strakstiltak som innebærer at midler fra oljefondet trekkes ut av bedrifter som er i konflikt med internasjonale avtaler og offisiell nasjonal politikk.

II.

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med retningslinjer for plassering av oljefondet i utlandet som sikrer at hensyn til menneskerettigheter og miljø blir lagt til grunn for investeringsvalg, i statsbudsjettet for 2002.

20. mars 2001